

พระพุทธรูปศาสนากับการสร้างสันติภาพในสังคมไทยร่วมสมัย Buddhism and Peacebuilding in Contemporary Thai Society

สุวิทย์ เอี่ยมสะอาด

Suwit Aimsaard

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

*Corresponding Author E-mail: suwithyexiymasad6@gmail.com

Received: 23 December 2025; Revised: 10 January 2026; Accepted: 25 February 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดลทางวิชาการ ภายใต้หัวข้อ พระพุทธรูปศาสนากับการสร้างสันติภาพในสังคมไทยร่วมสมัย โดยเสนอ โมเดลสันติภาพบนฐานเมตตาธรรมซึ่งพัฒนาขึ้นจากการบูรณาการหลักธรรมสำคัญในพระพุทธรูปศาสนา ได้แก่ เมตตา กรุณา อภัยทาน และธรรมทาน เข้ากับบริบทของสังคมไทยที่กำลังเผชิญความหลากหลายและความเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อใช้เป็นกลไกสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยรวม โมเดลดังกล่าวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ฐานแนวคิดหลักธรรมเชิงพุทธที่เน้นการพัฒนาจิตใจจากภายใน (2) ระดับการประยุกต์ใช้ ซึ่งครอบคลุมระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยเน้นกระบวนการฝึกสติ การให้อภัย และการเรียนรู้ร่วมกัน และ (3) กลไกสังคมพุทธเชิงรุก อาทิ การให้ทานใน 3 มิติ บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการเป็นศูนย์กลางสันติธรรม ตลอดจนการบูรณาการคุณธรรมเข้าสู่ระบบนโยบายสาธารณะ ความแปลกใหม่ของโมเดลนี้อยู่ที่การเปลี่ยนบทบาทของพระพุทธรูปศาสนาจากพิธีกรรมเชิงศรัทธา ไปสู่กลไกเชิงปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในการส่งเสริมวัฒนธรรมสันติภาพในยุคสมัยใหม่ ทั้งยังสอดคล้องกับแนวโน้มโลกที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างสันติสุข ความเท่าเทียม และความสมานฉันท์ในสังคม

คำสำคัญ: พระพุทธรูปศาสนา, สันติภาพ, สังคมไทยร่วมสมัย

Abstract

This academic article presents new knowledge in the form of a theoretical model under the theme "Buddhism and Peacebuilding in Contemporary Thai Society." The proposed model, titled "Peacebuilding through Metta-Based Buddhist Framework," is developed by integrating core Buddhist principles—Metta (loving-kindness), Karuna (compassion), Abhayadana (forgiveness), and Dhamma-dana (sharing of wisdom)—with the complex realities of contemporary Thai society, which is increasingly characterized by cultural diversity and rapid social, economic, and political changes. The model aims to serve as a sustainable peacebuilding mechanism at individual, familial, community, and societal levels. The model comprises three primary components (1) Core Buddhist Values that emphasize inner spiritual development (2) Application Levels, which include personal mindfulness, forgiveness in family relationships, and communal practices of generosity and dhamma-sharing; and (3) Proactive Buddhist Social Mechanisms, including the threefold practice of giving (material, forgiveness, and wisdom), the role of temples and monks as community peace centers, and the integration of moral principles into public policy frameworks. The novelty of this model lies in its transformation of Buddhism from a ritual-centered faith into a pragmatic, actionable system that promotes a culture of peace in modern society. It provides a realistic and culturally grounded framework for peacebuilding that aligns with global trends in sustainable development—particularly in enhancing peace, equality, and reconciliation.

Keywords: Buddhism, Peacebuilding, Contemporary Thai Society

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตและจิตสำนึกของคนไทยมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการสร้างสันติภาพทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคมโดยรวม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อหิงสา เมตตา กรุณา และสัมมาวาจา ได้รับการยกย่องว่าเป็นกลไกเชิงจริยธรรมที่สามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างยั่งยืน (พระปลัดสุริยา ตีสารโธ พระครูวิจิตรสาธิตสร เตชธมโม (แก้วมณี) และพระครูวิจิตรศีลาจาร ชาตวนโธ (กิติโกพะ), 2568) ในสังคมไทยร่วมสมัยซึ่งเต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และอุดมการณ์ พระพุทธศาสนาจึงยังคงมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการแก้ไขปัญหามรณธรรมโดยไม่ใช้ความรุนแรง

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในหลายรูปแบบ ทั้งในมิติครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ โดยเฉพาะความแตกแยกทางการเมืองและความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งทำให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมไทยยุคใหม่ นักวิชาการบางท่านเสนอว่า การเผยแผ่หลักธรรมพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมอาจยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการบูรณาการแนวทางเชิงรุกที่เน้นพุทธนวัตกรรม และการใช้หลักธรรมในเชิงปฏิบัติเพื่อการเยียวยาและสันติภาพ (สุคนธ์ทิพย์ ทวีจันทร์ และคณะ, 2568)

จากปัญหาข้างต้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพในสังคมไทยร่วมสมัย โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ และสังเคราะห์แนวทางที่เหมาะสม

ต่อการส่งเสริมสันติภาพอย่างยั่งยืน ผ่านการศึกษาเอกสารวิชาการร่วมสมัย โดยเฉพาะผลงานของนักวิชาการไทยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่ได้รับการรับรองจากฐานข้อมูล TCI อาทิ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาและพุทธวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนที่มีความหลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสันติภาพอย่างเป็นรูปธรรม

ความหมายของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา หมายถึง ศาสนาแห่งปัญญาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบโดยพระองค์เอง อันเป็นระบบความเชื่อและวิธีปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นจากทุกข์ โดยมีหลักคำสอนที่มุ่งสู่การดับทุกข์ ได้แก่ อริยสัจ 4 ไตรสิกขา และอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งถือเป็นแก่นธรรมสำคัญในการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชน (แม่ชี กฤษณา รักษาโฉม และคณะ, 2568)

พระภควานาพิศาลเมธี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธรรมจารย์ และพระครูสังฆรักษ์ทรงพล ธรรมพล (2568) อธิบายว่า พระพุทธศาสนาไม่ใช่เพียงระบบศรัทธาหรือศาสนพิธี แต่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล โดยใช้หลักแห่ง "ไตรลักษณ์" และ "ปฏิจจสมุปบาท" เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อเข้าใจความจริงของชีวิตอย่างลึกซึ้ง พระพุทธศาสนาเป็นทั้งศาสตร์แห่งการรู้ตน (Self-realization) และระบบจริยธรรมที่ครอบคลุมมิติสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยเมตตา กรุณา และความไม่เบียดเบียน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ มิใช่การสักการะเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการพัฒนาตนเองผ่านสมาธิ วิปัสสนา และความเข้าใจในธรรมชาติของทุกข์ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการบรรลุถึงนิพพาน ชัชวาลย์ ไชยนคร รัฐพล เย็นใจมา และธวัชชัย สมอเนื้อ (2568) ระบุว่าพระพุทธศาสนาไม่เพียงเป็นมรดกทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงโครงสร้างในการสร้าง คุณภาพชีวิต ผ่านกระบวนการอบรมพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้หลักธรรมเป็นกรอบพัฒนาเชิงคุณธรรม

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนา คือระบบแนวคิดและการปฏิบัติที่มุ่งสร้างความหลุดพ้นจากทุกข์ผ่านการเข้าใจตนเองและโลกตามความเป็นจริง ทั้งนี้ พระพุทธศาสนาได้กลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและจิตใจของมนุษย์ในทุกมิติ ไม่ใช่เพียงศาสนาแต่เป็นวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับสังคมโดยมีธรรมะเป็นศูนย์กลาง

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางจริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมไทยมายาวนาน โดยมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมวิถีชีวิต ค่านิยม และพฤติกรรมของคนไทยในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การพัฒนาจิตใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข และการสร้างสันติภาพ (ณัฐพัชร สายเสนา และคณะ, 2568) ความสำคัญดังกล่าวมิได้จำกัดเพียงระดับศาสนพิธี แต่ยังคงครอบคลุมถึงการสร้างสมดุลระหว่างภาวะจิตใจและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน พระปลัดสุริยา ติสาโร พระครูวิจิตรสาธุรส เตชธมโม (แก้วมณี) และพระครูวิจิตรศีลาจาร ชาตวณโณ (กิติโกหะ) (2568) เน้นว่า พระพุทธศาสนาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เช่น ภาคใต้ของประเทศไทย หลักสัมมาวาจาและอริยวินัยถือเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างศาสนาและชาติพันธุ์ พระพุทธศาสนาได้กลายเป็นองค์ประกอบหลักของสังคมไทยในการสร้างสันติภาพ โดยหลักธรรม เช่น ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และอริยมรรค 8 สามารถเป็นกรอบแนวคิดในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความแตกแยกในสังคมได้อย่างมีเหตุผลและยั่งยืน พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ) และพระมหาจรัญ กิตติปัญญา (ฤทธิพิศ) และ อุไรวรรณ จิระวัฒน์พงศา (2568) ยืนยันว่า พระพุทธศาสนาเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง ความเมตตาเชิงสถาบัน โดยมีการประยุกต์ใช้หลักการให้ทานและความกรุณาในการพัฒนาชุมชน และ

ส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม บทบาทของพระพุทธศาสนาในฐานะ "พุทธสันติวิธี" ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการเผยแพร่ศาสนาอย่างไม่ใช่ความรุนแรง โดยเฉพาะในบริบทต่างประเทศ เช่น คณะสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ที่ส่งเสริมความเข้าใจและอยู่ร่วมกับสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนามีบทบาทอย่างลึกซึ้งทั้งในด้านจิตใจและสังคมของชาวไทย โดยเป็นทั้งเครื่องมือพัฒนาภายใน และกลไกเชิงโครงสร้างที่ส่งเสริมความสงบสุขและสันติภาพในระดับประเทศและนานาชาติ บทบาทเหล่านี้ยังคงสอดคล้องกับความท้าทายของสังคมไทยร่วมสมัยในด้านความหลากหลาย ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลง

ความหมายของการสร้างสันติภาพ

การสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) หมายถึง กระบวนการพัฒนาเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปราศจากความรุนแรง ความขัดแย้ง และการแบ่งแยกในสังคม โดยอาศัยหลักการของการมีส่วนร่วม การสื่อสารอย่างสันติ การเคารพในความแตกต่าง และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในระดับบุคคล ชุมชน และรัฐ (สยาม ราชวัตร, 2568)

ในเชิงแนวคิดทางวิชาการ การสร้างสันติภาพมิได้เป็นเพียงการระงับความขัดแย้งหรือการหยุดยั้งความรุนแรงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการสร้างระบบสังคมที่เอื้อต่อความยุติธรรม ความเสมอภาค และการเคารพสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันไม่ให้ความรุนแรงเกิดขึ้นซ้ำอีก (พระธันช วิริโย (รุ่งโรจน์) และพระปลัดธนเดช สมจิตโตม (สมบัติมา). 2568) ดังนั้น สันติภาพที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (ปริญ ภัทรปัญญากรและ นรินทรา มิ่งโอบโล, 2568)

สรุปได้ว่า การสร้างสันติภาพเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยทั้งความเข้าใจในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและยั่งยืนในสังคมไทย นักวิชาการไทยเสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน การเสวนาอย่างเท่าเทียม และการบูรณาการทางศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการนี้

ความสำคัญของการสร้างสันติภาพ

ในบริบทของสังคมร่วมสมัยที่เผชิญกับความขัดแย้งทางการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การสร้างสันติภาพถือเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีเสถียรภาพในสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะในประเทศไทยซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม กระบวนการสร้างสันติภาพจึงมิใช่เพียงการยุติความรุนแรงทางกายภาพ แต่เป็นการเสริมสร้าง "วัฒนธรรมแห่งสันติ" ที่ส่งเสริมคุณค่าความเข้าใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติของชีวิตสังคม

พระธันช วิริโย (รุ่งโรจน์) และพระปลัดธนเดช สมจิตโตม (สมบัติมา) (2568) อธิบายว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขต้องอาศัยการบูรณาการทางศาสนา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ ซึ่งช่วยลดความริ้วรานและสร้างรากฐานของการเข้าใจซึ่งกันและกันในระดับรากหญ้า การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงรุก (Active Learning) โดยยึดหลักพุทธวิธีการสอน เป็นวิธีหนึ่งในการปลูกฝังสำนึกแห่งสันติภาพในโรงเรียน ซึ่งมีผลต่อการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมและการอยู่ร่วมกัน

สยาม ราชวัตร (2568) ชี้ให้เห็นว่าในยุคสมัยใหม่ ความแตกต่างทางความเชื่อและอุดมการณ์กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่ความรุนแรง ดังนั้น การสร้างพื้นที่แห่งการเสวนาและความเข้าใจร่วมกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังจิตสำนึกสันติภาพตั้งแต่ระดับบุคคล

ปริญ ภัทรปัญญากรและ นรินทรา มิ่งโอบโล (2568) อธิบายว่า รัฐสามารถใช้ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างสันติภาพเชิงนโยบาย โดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่ที่มีความขัดแย้งยืดเยื้อ

เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและชายแดนใต้ การเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะสันติวิธี โดยชี้ว่า กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใช้ความชอบธรรมและปฏิบัติอย่างสันติสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยไม่เกิดความรุนแรง

สรุปได้ว่า การสร้างสันติภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมในระยะยาว เพราะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในทุกกระดับ การศึกษาและนโยบายที่ส่งเสริมคุณค่าดังกล่าวจึงจำเป็นสำหรับการหล่อหลอมสังคมแห่งสันติอย่างยั่งยืน

ความหมายของสังคมไทยร่วมสมัย

สังคมไทยร่วมสมัย หมายถึง สภาวะของสังคมไทยที่ดำรงอยู่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของโครงสร้าง ความสัมพันธ์ บทบาททางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงยึดโยงกับรากฐานทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี และค่านิยมแบบไทยในลักษณะที่ผสมผสานระหว่างความเก่ากับความใหม่ เกิดเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมร่วมสมัยแบบไทย ซึ่งแสดงออกทั้งในเชิงพฤติกรรม การดำรงชีวิต และแนวคิดต่อสังคมโดยรวม

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของสังคมไทยร่วมสมัยอย่างชัดเจนในแง่มุมต่าง ๆ ธเนศ ชัยวงศ์ บุษกร วัฒนบุตรและ สินีนาถ สุขหนารักษ์ (2568) ระบุว่า สังคมไทยร่วมสมัยเป็นพื้นที่ที่เปิดรับอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะจีน ผ่านวิถีบริโภค เช่น อาหาร การแพทย์ และการเชื่อมโยงทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สุขภาพ และอัตลักษณ์ พระมหาฤทธิรงค์ ฐานิสโร และคณะ (2565) ชี้ว่าสังคมไทยร่วมสมัยมีความเปลี่ยนแปลงในมิติของความคิด ความเชื่อ และการบริโภคสื่อ ซึ่งนำไปสู่ความท้าทายในการธำรงคุณค่าเชิงจิตวิญญาณของพระพุทธศาสนาในบริบทสมัยใหม่ เตชภณ ทองเต็ม และ ธนวัฒน์ เกียรติเจริญศิริ (2568) ได้สะท้อนว่าสังคมไทยร่วมสมัยในพื้นที่ชนบทเกิดการประสานระหว่างทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและแนวคิดสมัยใหม่ เช่น กีฬา การแข่งขัน และการสร้างเครือข่ายทางสังคม ซึ่งมีนัยยะต่อการสร้างอัตลักษณ์ร่วม สังคมไทยร่วมสมัยเป็นพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดการตีความและสร้างความหมายใหม่ต่อวรรณกรรมและศิลปะไทยเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับโลกทัศน์ของผู้คนในยุคปัจจุบัน แม้สังคมไทยร่วมสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่หลักคำสอนดั้งเดิมยังสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของสังคมปัจจุบัน

สรุปได้ว่า สังคมไทยร่วมสมัยคือสภาวะที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างคุณค่าดั้งเดิมและอิทธิพลจากโลกสมัยใหม่ ทั้งด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เป็นภาพสะท้อนของความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งในโครงสร้างสังคม โดยยังรักษาแก่นแท้ของความเป็นไทยไว้ในมิติต่าง ๆ เช่น จิตวิญญาณ ประเพณี และศาสนา

ความสำคัญของสังคมไทยร่วมสมัย

สังคมไทยร่วมสมัย มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะภาพสะท้อนพลวัตของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และอิทธิพลจากวัฒนธรรมข้ามชาติ สังคมไทยร่วมสมัยไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงการรับมือกับความหลากหลาย แต่ยังชี้ให้เห็นถึงการฟื้นฟูและปรับประยุกต์คุณค่าดั้งเดิมของสังคมไทยให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน

ความสำคัญของสังคมไทยร่วมสมัยยังแสดงออกในเชิงปฏิบัติการ โดยมีผลกระทบต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดการศึกษา การสร้างจิตสำนึกพลเมือง การสื่อสารวัฒนธรรม และการประคองเสถียรภาพของโครงสร้างทางศีลธรรมในสังคม การทำความเข้าใจในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัยจึงเป็นรากฐานสำคัญในการออกแบบทิศทางการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับบริบทของชาติ

รวีวรรณ จำปาสิทธิ์ และคณะ (2568) ระบุว่า ความสำคัญของสังคมไทยร่วมสมัยอยู่ที่การรับมือกับปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเมือง และความเปราะบางของความสัมพันธ์ทางสังคม โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นเครื่องมือเชิงวัฒนธรรมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน พระครูโสภณ กิตติสาร (กิตติสาร) (2568) ชี้ว่าสังคมไทยร่วมสมัยประสบวิกฤต “ความหมายชีวิต” อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ดังนั้น การฟื้นคืนปรัชญาจิตวิญญาณนิยมจึงกลายเป็นทางเลือกสำคัญในการเยียวยาและสร้างคุณค่าร่วมของสังคม

ชิสา กัญยาวิริยะ และ สิริินทร์ กัญยาวิริยะ (2568) เสนอว่าสังคมไทยร่วมสมัยต้องการภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่มีคุณธรรมและพลังภายใน เพื่อประคับประคองชุมชนให้เดินหน้าภายใต้บริบทที่ไม่แน่นอน การพัฒนาผู้นำในลักษณะนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฟื้นความเป็นปึกแผ่นของสังคม เศรษฐกิจ ท้องถิ่น และชนวัฒนธรรม เกียรติเจริญศิริ (2568) ระบุว่า สังคมไทยร่วมสมัยในชนบทได้กลายเป็นเวทีที่ผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้ากับกิจกรรมสมัยใหม่ เช่น กีฬาและนันทนาการ ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการสร้างอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่ที่มีพลังในการพัฒนาชุมชน ธนศ ชัยวงศ์ บุษกร วัฒนบุตรและ สินีนาถ สุขทนารักษ์ (2568) อธิบายว่าในยุคปัจจุบัน ความสำคัญของสังคมไทยร่วมสมัยอยู่ที่การเปิดรับวัฒนธรรมข้ามชาติ เช่น วัฒนธรรมอาหารจากจีน ซึ่งได้แทรกซึมในชีวิตประจำวันของคนไทยและส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ในระดับลึกทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า สังคมไทยร่วมสมัยมีความสำคัญในฐานะกลไกการปรับตัวของสังคมไทยภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็ว โดยเปิดพื้นที่ให้กับการฟื้นฟูคุณค่าเดิม การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ และการพัฒนาสังคมในเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรม ความเข้าใจในบริบทนี้จึงเป็นแกนกลางของการวางนโยบายและพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน

บทสรุป

พระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติของไทยมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมจริยธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัยที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และแนวคิด พระพุทธศาสนาได้กลายเป็นพลังทางสังคมที่ช่วยรักษาสมดุลผ่านหลักธรรม เช่น เมตตา กรุณา อภัยทาน และการไม่เบียดเบียน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นกลไกการส่งเสริมสันติภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมในวงกว้าง สันติภาพ ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา มิใช่เพียงสภาวะที่ปราศจากความขัดแย้งทางกายภาพ หากแต่ครอบคลุมถึงความสงบทางจิตใจ ความเข้าใจในความแตกต่าง และความสามารถในการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี โดยการบูรณาการหลักเมตตาธรรมผ่านกิจกรรมสาธารณะ เช่น การให้ทาน (วัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน) ถือเป็นรูปธรรมของการนำพระธรรมคำสอนมาใช้ในการเยียวยาความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน ในยุคที่เทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาท้าทายโครงสร้างดั้งเดิมของสังคมไทย การกลับไปทบทวนและประยุกต์ใช้แนวทางของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมสันติภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เชิงศีลธรรมแต่ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน โดยเน้นความสงบจากภายใน ความเข้าใจในความทุกข์ และการฝึกสติในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถนำพาสังคมไทยไปสู่ความสันติทั้งภายนอกและภายในอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

โมเดล สันติภาพบนฐานเมตตาธรรม (Peacebuilding through Metta-Based Buddhist Framework)

แนวคิดสำคัญของโมเดล

โมเดล สันติภาพบนฐานเมตตาธรรม เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เสนอให้พระพุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงระบบ ในการสร้างสันติภาพในสังคมไทยร่วมสมัย โดยผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น เมตตา กรุณา อภัยทาน และการไม่เบียดเบียน เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน เพื่อฟื้นฟูความสงบภายใน (inner peace) และสร้างพลังแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

ผลลัพธ์จากการใช้โมเดล

1. ลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชน ผ่านการฝึกสติและการให้อภัย
2. เสริมพลังการอยู่ร่วมกันในความแตกต่าง ด้วยความเข้าใจและเมตตา
3. สร้างวัฒนธรรมสันติภาพ ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยใช้พุทธธรรมเป็นเครื่องมือเชิงรุก

สรุปองค์ความรู้ใหม่

โมเดล สันติภาพบนฐานเมตตาธรรม คือแนวทางใหม่ที่เสนอการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือสร้างสันติภาพในสังคมไทยร่วมสมัย โดยเน้นการพัฒนาจิตใจภายใน ความเข้าใจในผู้อื่น และการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของคุณธรรม ไม่ใช่เพียงเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่เพื่อออกแบบโครงสร้างสังคมใหม่ที่ตั้งอยู่บนศีลธรรม จิตสำนึก และปัญญาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาลย์ ไชยนคร, รัฐพล เย็นใจมา, และ ธวัชชัย สมอเนื้อ. (2568). การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลปราสาททอง อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(5), 110–125.
- ชิสา กัญยาวิริยะ, และ สิริรินทร์ กัญยาวิริยะ. (2568). การพัฒนาภาวะผู้นำด้วยวิริยะบารมี. *วารสารสถาบันพอดี*, 2(9), 13–22.
- ณัฐพัชร สายเสนา, และคณะ. (2568). ภาวะผู้นำเชิงพุทธวัฒนธรรมวิถีพุทธ: บทเรียนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมเอกลักษณ์ไทยของคณะสงฆ์ในประเทศไทยสหรัฐอเมริกา. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(2), 189–200.
- ธเนศ ชัยวงศ์, บุษกร วัฒนบุตร, และสินีนารถ สุขทนารักษ์. (2568). ถิ่นกำเนิดของรสรชาติเผด็จาของหมาล่า. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(10), 1–13.
- ปริญ ภัทรปัญญากร และ นรินทรา มิ่งโอบ. (2568). สิทธิสานุศิษย์ : ประวัติศาสตร์และความทรงจำช่วงสงครามเย็นในฐานะทุนวัฒนธรรมเชิงเคลื่อนไหวของชุมชนภูเขี้ยว-ถ้ำผาน้ำทิพย์จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 7(4), 73–92.
- พระครูโสภณกิตติสาร (กิตติสารโร). (2568). ปรัชญาจิตวิญญาณนิยมกับการเยียวยาวิกฤตความหมายในสังคมร่วมสมัย. *วารสารวิชาการจินตาลีที (ออนไลน์)*, 3(3), 176–186.
- พระปลัดสุริยา ตีสารโร, พระครูวิจิตรสาธิต เตชธมโม (แก้วมณี), และ พระครูวิจิตรศีลาจาร ชาตวณโณ (กิติโกพะ). (2568). การส่งเสริมหลักสัมมาวาจาเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธวัฒนธรรมของชุมชนสันตยาราม ตำบลพิมาน อำเภอมืองสตูล จังหวัดสตูล. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(8), 175–186.
- พระภิกษุไพศาลเมธี, พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธรรมจารย์, และ พระครูสังฆรักษ์ทรงพล ธมมพล. (2568). แนวทางการเจริญมรณานุสสติเพื่อพัฒนาจิตใจ. *วารสารปรัชญาประชาคม*, 3(5), 259–272.
- พระมหาฤทธิรงค์ ฐานิสสรโร, และคณะ. (2565). ทักษะคติของเยาวชนไทยต่อพระพุทธศาสนาในยุคสื่อสังคมออนไลน์กับการบริหารเชิงพุทธ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(5), 309–321.
- พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ), พระมหาจรรุญ กิตติปัญญา (ฤทธิทิศ), และ อุไรวรรณ จิระวัฒน์พงศา. (2568). การบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนา. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 299–316.
- พระธนัช วิริโย (รุ่งโรจน์) และพระปลัดธนเดช สมจิตโตม (สมบัติมา). (2568). บูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ ในอำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 203–216.
- รวีวรรณ จำปาสิทธิ์, และคณะ. (2568). การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อความยั่งยืนทางสังคม: วิเคราะห์เชิงรัฐศาสตร์ในสังคมไทย. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(9), 118–130.
- สุคนธ์ทิพย์ ทวีจันทร์, และคณะ. (2568). ความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างไทย-กัมพูชา: แนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(5), 337–349.
- สยาม ราชวัตร. (2568). มนุษย์กับการจัดการความเชื่อท่ามกลางความเชื่อที่หลากหลายในสังคมสมัยใหม่. *วารสารปณิธาน*, 21(2), 8–21.

เตชภณ ทองเต็ม, และ ธนวัฒน์ เกียรติเจริญศิริ. (2568). กีฬา อบต. โลก: พลวัตนันทนาการชุมชนในการสร้าง
ทุนทางสังคมและอัตลักษณ์ในบริบทชนบทของไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 6(3), 194–
210.

แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม, และคณะ. (2568). โมเดลเชิงแนวคิดสำหรับการพัฒนาศิลปหัตถกรรมจากภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากตามแนวพุทธ: การศึกษาเชิงบูรณาการ. *วารสารวิจัยวิชาการ*,
8(6), 52–66.